

sentides des del vespre de la caiguda?», Pons i Masaveu, *Trescant p. l. S.*, 17 (un altre de semblant, 1882, *DAG.* i avui usadíssim en cat. central, però omès Belv., Lab., *AlcM.*, etc.), més general el verb derivat *acaronar* (omès Belv., Lab., *DAMen.*); però ⁵ *Escrig* 1851 «cobijar» i Gulsoy troba *acaronar les criatures* a Cullera, segon quart S. XIX «cobijarlas» (*RevValFil.* vi, 30), i Teodor Llorente va usar repetidament *acaronar al seu pit, als brassos materns*; i encara amb aquest matís l'han acceptat el *DAG.* i fins ¹⁰ *DFa.*

En cat. central avui és mot ben viu simplement com a mer sinònim d'*amoixar*, *amanyagar*, o sigui 'acariciar tendrament', a manera de intensiu-hipocorístic d'«acariciar» i sense encloure la idea de 'sina' o ¹⁵ braços materns, com es comprova per les cites de Ruyra, JnAlcover, Pons i Mass., etc. en l'*AlcM.* Difícilment es podrà destriar fins a quin punt en aquest verb s'han amalgamat un derivat purament català de *carona* (hipocorístic de *cara*), ajudat per influències ²⁰ de sinònims com *acariciar* i *amoixonar*, amb un derivat espanyol del cast. ant. *carona*, gall.-port. *caron*, *ão*, 'carns íntimes d'una persona, pell viva d'algú, sina', que no té res a veure amb *cara* i derivats, i probablement s'ha de separar també del ll. *CARO*, -RNIS, endevinant-hi un germà pre-romà (sorotàptic?, hispano-cèltic?) del ll. *CARO* (veg. *DCEC* I, 696 i *DECH*, s. v.).

CPT.: *Caraalegre* [1640, *DTo.*]. Per a aquest tipus format amb adjectius, propi de l'oc. i més del cat., veg. Spitzer, *VRom.* II, 207. *Carablanca*. *Carabrut*. ³⁰ *Caraeixut*. *Caraencès*. *Carafaixat* (mal escrit *carafeixat*) [Muntaner]: 'ferit i embenat en la cara': «atrobaren-nos tots *carafaxats* e nafrats» (*Cròn.*, § 227); *AlcM.* en cita tres testimonis més en textos del S. XV, en dos dels quals s'aplica a objectes esbardellats o ³⁵ clivellats, i un és verb -*xar* transitiu; *caraxafat* en un doc. del S. XV, possiblement és una lectura infidel de Monsalvatje. *Carafosc*. *Carafresc*. *Caragirat* [1590, Vic, *DAG.*]; sobretot des de c. 1800, aplicat primer, en aquesta forma o *caravirat* als catalans que es passaren als francesos en les guerres de la Revolució i Napoleó. *Lo caragirat* és títol d'una narració en prosa, c. 1875, deguda a Martí, i publicada en els *Jocs Florals* referent a Tarragona en la Guerra del Francès; al mateix temps s'aplicà a una mena de fesolet de cara ⁴⁰ diferent, 1803, Belv.; les *Mem. Agr. de la J. de Comerç* v, 1817, p. 12, detallen els fesols (= cast. «judías») en «banyolins o *caragirats*, de cara llarga, negra; de cara curta negra; de cara violada o carners», i ho castellanitza, per poder-lo traduir, en *caragirates*; ⁴⁵ «vostè sembla, perdoni que l'hi diga, vostè sembla un *caragirat*: qui se'n calsa no se'n vesteix de vostè», Noller, *Vilaniu*, 305; Verdaguer ho innovà creant un verb *caragimar-se* (després imitat per d'altres): «tenia un fill --- / un dia 's *caragira* contra mi», *Atl.* III ⁵⁰ (100), però el *DAG.* en cita exs. orals que ja poden ser anteriors. *Carallarg* [1640, *DTo.*]. *Caramorena* (*DBal.*). *Caranegre* (*DBal.*). *Caranet*. *Carapicat*. *Caraplè* [1803, Belv.]. *Caraprim*. *Cara-rodó* [1803, Belv.; *DBal.*]. *Cara-roig*. *Cara-rosat*. *Cara-rugat* (*cara ruga-*

da, *DTo.*). *Cara-vana* mall. *Caravida*. *Caravirat*, veg. supra. *Cara-sol* m. val. 'solei, solana'.

¹ Apareix en una glossa IV, 587.8, però el glossador sembla referir-se al mot grec, puix que es limita a donar una interpretació etimològica («Gargara, quasi *cara*, caput»). Quant a l'ex. que s'ha citat de l'africà Corippus (S. VI), narrador d'històries numídiques i cartagineses («postquam venere verendam / Caesaris ante *caram*» (o *Caesariam ante caram*), text editat rarament i sense estudi satisfactori, alguna ed. recent hi ha esmenat *caram* en *casam* 'tenda', i ignorem a què atènyer-nos. En tot cas és cosa isolada. — ² Com que el basc té de vegades vells contactes lèxics amb l'indoeuropeu, quan veiem les raons que s'adueixen per admetre un basc antic *gara* ~ *kara* «cráneo», cf. *gara-unak* (Mitxelena, *FonHiVca.*, 151, i Azkue, s. v. *gara*), ¿potser no hem de pensar en un vell «erderismo» sinó en el pre-romà? Però deixem-ho als especialistes. — ³ Ja es devia usar a Val. el 1437, car J. de Montpalau escrivia llavors a Joanot Martorell que no volia *deportar-se per les carotes* 'entretenir-se, perdre temps' (ed. Riquer del *Tirant*, p. 49). Cf. men. *caròla* «moneda: doblón, pistole», principi S. XIX, Dicc. Febrer Cardona; Camps Merc., *Folk. Men.* II, 106; val. 'gorret que porten els infants' val. [Carles Ros, *AlcM.*, § 5]: «pastoreta, qué li portes / al Jesús qu'està nuet? / yo li porte camiseteta / *caroteta* y giponet», guirlando cantat a la Font d'En Carròs, *BRAE* XVIII, 152. — ⁴ 'Fesomia' maestr. i Ebre: «eixe és ton pare! aguaita sa *carura*», *Seidia*, 171; «per aquelles comarques de l'Ebre, no tothom és bonic, és clar, però *les carures* són definitives», Bladé, *Benissanet*, 21.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *carada*, *caradejar*, *carar*, *ben carat* i *mal carat*, *carassa*, *carasser*, *carassera*, *carasseta*, *carassut*, *carasons*, *carejar*, *careta*, *carota*, *carotxa*, *carí*, *carica*, *carussa*, *carusser*, *carura*, *carut*, *acarar-se*, *acarament*, *encarar*, *encarar-se*, *decarada*, *descarar*, *descarar-se*, *escarat*, *carís*, *carés*, *acaronar*, *carona*, *caraalegre*, *carablanca*, *carabrut*, *caraeixut*, *caraencès*, *carafaixat*, *carafosc*, *carafresc*, *caragirat*, *caravirat*, *caragimar-se*, *carallarg*, *caramorena*, *caranegre*, *caranet*, *carapicat*, *caraplè*, *caraprim*, *cara-rodó*, *cara-roig*, *cara-rosat*, *cara-rugat*, *cara-vana*, *caravida*, *cara-sol*.

Caraba 'xerrameca', castellanisme trivial, vegeu *DCEC* I, 602.

CARABASSA (sovint pronunciat i escrit modernament *CARBASSA*), mot pre-romà propi de la Península Ibèrica, on des d'antic degueren alternar una base *CARAPACCIA —d'on la forma catalana— amb ⁵⁵ *CALAPACCIA, d'on les formes fraternes cast. *calabaza* i port. *cabaça*; sembla tractar-se d'una vella base hispànica, estranya al llatí i a l'indoeuropeu, que va designar cobertes vegetals, tèxtils o animals, a manera de closca, i els éssers protegits per aquareixes dures cobertes, incloent-hi la tortuga —pre-romà *CALÁPPACU,